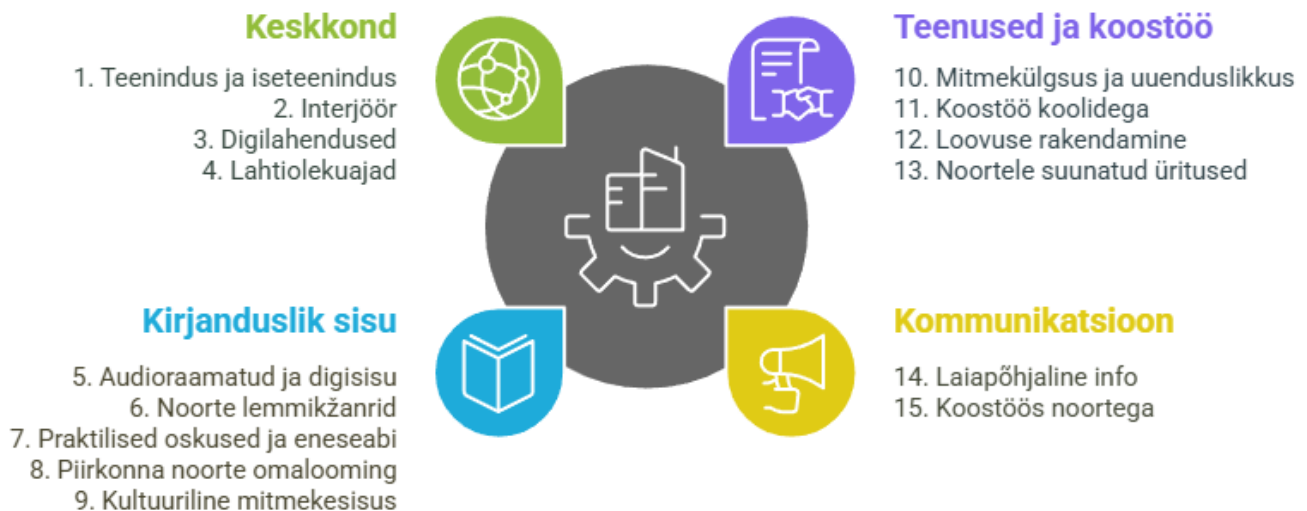

Kultuuriministeeriumi noortenõukogu soovitusel “NOORED RAAMATUKOGUS”

Käesolev dokument edastab 25.09.2024 Kultuuriministeeriumi noortenõukogu kohtumisel toimunud arutelude põhjal koostatud noorte soovitusel teemal “Noored raamatukogus”. Kohtumisel osales kokku 13 noorteühenduse või osaluskogu taustaga 15-26-aastast noort üle Eesti.

Esitatakse üks peamine ja 15 temaatilist soovitusel neljas kategoorias:

PEAMINE SOOVITUS:

Kaasata raamatukogu arendamisesse oma piirkonna noori

- Noored näevad raamatukogudes kui avatud tasuta ruumis potentsiaali. Nad soovivad, et see oleks sobiv keskkond kõigile huvigruppidele ning mõtleval heal meelel aruteludes kaasa.
- Noorte kaasamiseks on hea võtta ühendust juba toimivate noorte aktiivgruppidega. Näiteks on Eestis 2024. aasta seisuga 39 toimivat ja 5 moodustamisel noorte osaluskogu/noortevolikogu ning 15 omavalitsust, kus kaasatakse noori vajaduspõhiselt. Aktiivsed ja kodukoha arengust huvitatud noored on kogunenud ka koolides ja noortekeskustes üle Eesti.
- Noor vajab enda avamiseks ja mõtete sõnastamiseks toetavat keskkonda ning arutelude korraldamisel võiks kasutada erinevaid kaasavaid meetodeid. Selles osas saavad abiks olla noorsootöötajad ning soovi korral võib ühendust võtta Eesti Noorteühenduste Liiduga.

RAAMATUKOGU KESKKOND

1. Mugav ja sõbralik teenindus ning iseteeninduse võimalused

Noored ei pruugi teada, kuidas raamatukogus käituda või ei mõista kodukorra reeglite vajalikkust ning tunnevad end tihti jälgituna ja kohmetult. Raamatukoguhoidjaga suhtlemine võib samuti tekitada ebamugavust.

- Kui raamatukoguhoidja võtab initsiatiivi, naeratab ja läheneb suhtlusele isiklikul tasandil ja toetavalt, on see ka noorele julgustav positiivne kogemus, mis annab sõnumi, et eksimine on lubatud ja ta on ka järgmistel kordadel oodatud.
- Iseteeninduse võimalused on noorte jaoks mugavad ning pakuvad alternatiivi, juhul kui suhtlemine põhjustab ebamugavustunnet.

2. Kaasaegse ja noortesõbraliku interjööri loomine

Noored kirjeldavad raamatukogusid sageli kui "aegunud" ja "ebamugavaid" kohti, kuna ei tea täpselt, kus ja kuidas on lubatud viibida.

- Noorte jaoks on oluline selgus, kus asuvad vaiksed alad individuaalseks õppetööks ja keskendumiseks ning kus on lubatud töötada grupis ja sotsialiseeruda. Abiks võiksid olla vastavad selgitused ja sildid.
- Hubasem ja kodusem interjäär loob meeldivama keskkonna, kus kõik külastajad tunnevad end mugavalt. Noortele sobivad lugemiseks eriti hästi näiteks kott-toolid, kuid lahendusi võib olla erinevaid.

3. Digitaalsed lahendused nagu *Book Maps* ja otsingumootor

Noortel on sageli raskusi uute heade raamatute valimisega või ka lihtsalt raamatute füüsilise leidmisega riulite vahelt, seda eriti suurte valikute ja keerulise sisekujundusega raamatukogudes.

- Noored on pakkunud, et abiks võiksid olla digitaalsed tööriistad, nagu Google Mapi laadne "Book Maps" raamatute füüsilisel leidmisel ning vanust ja eelistusi arvestav digitaalne raamatute otsingumootor, mis pakuks juba loetud raamatute järgi uusi soovitusi.

4. Võimalusel pikemad lahtiolekuajad, eriti pärastlõunatel ja nädalavahetustel

Raamatukogud sulgevad ukSED sageli enne, kui lõpeb vanemate kooliastmete õpilaste koolipäev, seda eriti väiksemates piirkondades või huvitegevuses aktiivsete noorte puhul.

- Noored unistavad kodukandi raamatukogu pikematest lahtiolekuajadest, mis võimaldaks kasutada raamatukogu ka õppimiseks, lugemiseks ning muude tegevuste jaoks (taskuhäälingute salvestamine, stuudio kasutamine, lauamängud, uurimistööd jne).

RAAMATUKOGU KIRJANDUSLIK SISU

5. Audioraamatute ja digisisu kättesaadavus

Kõikide noorteni ei jõua info audio- ja e-raamatute laenutamise kohta, samas on noorte huvi digitaalsete raamatute (eriti audioraamatute) ja uudsete digitaalsete lahenduste vastu suur.

- Kõige enam hindavad noored inimeste, mitte masinate poolt loetud audioraamatuid.
- Noored unistavad raamatukogude digitaalse sisu laiendamisest nii pakutava digikirjanduse valiku, digitaalse kommunikatsiooni parendamise kui ka uute digikanalite kasutuselevõtu kaudu (nt uued võõrkeelsed e-raamatud, raamatuklubid video vahendusel, noorte taskuhäälingud kirjanduse teemadel, digitaalsete otsingumootorite ja “Book Maps” arendamine, aktiivne noori kaasav kommunikatsioon läbi sotsiaalmeedia ja TikTok jne). Laiem digimaailma kasutamine vastaks paremini noorte meediatarbimise harjumustele ja teeks raamatukogud oluliselt kättesaadavamaks.

6. Uuema kirjanduse ja vähemlevinud žanrite kättesaadavus

- Noored soovivad raamatukogudest leida rohkem kaasaegset ja žanriliselt mitmekesist kirjandust (nt. fännikirjandus, graafilised romaanid, psühholoogiline kirjandus jne). Uuemate teoste ootamine ning ebakindlus nende raamatukogudesse jõudmise osas vähendab raamatukogu atraktiivsust ja sunnib noori populaarset uudis- ja väliskirjandust ostma.

7. Raamatukogus olevate praktiliste oskuste ja eneseabi raamatute tutvustamine

- Paljud noored otsivad praktilisi teadmisi või vajavad infot vaimse tervise ja eneseabi teemadel ega oska tulla selle peale, et seda võib leida ka raamatute kaudu.

8. Noorte poolt kirjutatud teoste tutvustamine raamatukogude kaudu

Noored sooviksid raamatukogude riulitel näha oma eakaaslaste kirjutatud raamatuid ja lugusid.

- Noorte uudisteoste esiletoomine (luuletused, proosa, koomiksid jt) annab neile võimaluse tuua oma sahtlisse kirjutatud teosed avalikkuse ette (soovi korral anonüümsena), toetades ühtlasi noorte sidet keele ja kirjandusega.

9. Võõrkeelse kirjanduse ja mitmekultuurilise sisu esindatus raamatukogudes

Noored, eriti need, kes elavad mitmekultuurilises keskkonnas või kelle pered räägivad erinevaid keeli, tunnevad, et võõrkeelse kirjanduse ja mitmekultuuriliste teemade esindatus on piiratud.

- Koostöös kogukonnaga võiks läbi mõelda võõr- ja mitmekeelsete raamatute valiku, et rikastada kogukonna seotust raamatukoguga ning toetada kõiki fookusgruppe.

RAAMATUKOGU TEENUSED JA KOOSTÖÖ

10. Mitmekülgsus ja uuenduslikkus raamatukogus

- Noored näevad raamatukogusid mitte ainult lugemise ja õppimise kohtadena, vaid ka laiemalt kogukonnakeskustena. Sporditarvete ja lauamängude laenutamine, samuti võimalus kasutada raamatukogus kohvikut, muudab keskkonna mitmekülgseks ja atraktiivseks.

11. Raamatukogude ja koolide tihedam koostöö.

Koolide ja raamatukogude koostöö lähtub ennekõike kohustusliku kirjanduse lugemisest (mille valik võiks noorte arvates olla pändlikum), kuid raamatukogu roll võiks olla oluliselt mitmekülgsem, arvestades sealseid tegelikke võimalusi ja kättesaadavust.

- Koolide ja raamatukogu koostöö võiks olla oluliselt laiahaardelisem, pakkudes noortele vabatahtliku töö võimalusi ja soodustades raamatukogude kasutamist ka õpikeskkonnana, kogukonnapraktika paigana ning taskuhäälingute, uurimistöode ja muude projektide loomeprotsessides. Kooli ja raamatukogu tihe koostöö aitaks noortel varakult mõista raamatukogude mitmekülgsest ning kasu nende elule.

12. Loovuse ja praktiliste oskuste arendamine

Noored soovivad arendada loovust ja praktilisi oskusi, kuid sageli puuduvad neil selleks vajalikud ressursid ja vahendid.

- Noored eelistavad külastada raamatukogusid, kus pakutakse kasutamiseks ruume ja tehnilisi vahendeid (nt graafilise disaini ja videograafika tarkvara, stuudiovõimalused, audiovisuaaltehnika jne) eeldusel, et noortel lubatakse vahendeid kokkulepitud tingimustel ja juhendamisel kasutada.

13. Noortele suunatud üritused

Noored hindavad raamatukogu korraldatud üritusi, nagu kirjandusklubid, loovkirjutamise töötoad, kirjanikega kohtumised jne, kuid tunnevad, et vajalik eelinfo ei jõua nendeni ning samuti ei ole korralduses sageli noortega arvestatud.

- Erinevate fookusgruppidega, sh noortega koostöös loodud sisutegevused muudavad raamatukogu mitmekesiseks kogukonnakeskuseks, mis ühendab ja toob rõõmu kõigile.

RAAMATUKOGUDE KOMMUNIKATSIOON

14. Raamatukogu mitmekülgsede võimaluste tutvustamine laiemalt

Kuigi mõned raamatukogud pakuvad juba täna põnevaid lisavõimalusi nagu sporditarvete ja muude vabaaja vahendite laenutamist, ei ole sellised teenused teada paljudele noortele, kellel võiks sellest pere madalate sissetulekute juures eriti abi olla.

- Noortele sihitatud kommunikatsioon erinevate võimaluste kohta (plakatid koolis või noortega koostöös loodud digireklaam) võiks motiveerida noori raamatukogudesse sagedamini tulema ja kasutama mitmekesiseid teenuseid.

15. Laiem ja noortesõbralikum, kasutades noortele suunatud kanaleid noortega koostöös

Noorte jaoks ei jõua info raamatukogude põnevate võimaluste kohta sageli kohale, kuna nad ei jälgi kommunikatsioonikanaleid, nagu kodulehed ja Facebook.

- Noortele on parim turundus see, mis on nende endi loodud ja liigub nende endi võrgustike kaudu. Oma piirkonna noorte kaasamine juba korraldamise algusfaasis aitab noored raamatukogu tegevustesse integreerida loomulikult.